

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkah pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20—, polletno K 10—, četrtletno K 5—, mesečno K 1'70. — Z. inozemstvo celoletno K 30—. — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju post. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Rusinja o Slovencih.

Menda nisem izjema, ko mi ugajajo med potopisi zlasti tisti, ki se gibljejo med brati Rusi. V Slovencih so bile radostno sprejete potopisne črtice Stiasnega, Aškera, drja, Laha, drja, Marna in dr. Takega sprejema želimo v Rusiji potopisu, ki je izšel nedavno izpod peresa častite ruske gospe E. de Vitte in so mu poglaviti predmet naše slovenske pokrajine. Pred nam je 158 strani obsežna knjiga z naslovom: »Putevja vpečatenja s istoričeskimi očkami, Alpijska zemlja i Primorje s Triestom. E. de Vitte, Počajeve, 1911«. Gospa E. de Vitte se je doslej trikrat po dalje časa mudila na Slovenskem; prvič leta 1901., ko je prispevali iz Belgrada na poti v Benetke in v Nico posetila Postojno in njena podzemeljska čuda; drugič od začetka avgusta do 24. septembra 1907 in tretjič v istih mesecih leta 1910.

Gospa E. de Vitte je doslej obiskala vse slovanske narode in se dalje časa bivačala med njimi osebno seznanila z njihovo sedanjostjo in preteklostjo. Njeno plemenito srce jo je privelo tudi na naš jug in kakor je ovekovečila svoja gostovanja med drugimi slovanskimi brati v skrbno sestavljenih monografijah izdanih v obliki potopisov, tako je storila tudi po svojih posetih na Slovenskem.

V daljnem Kremencu sredi širne Rusije, kjer biva gospa de Vitte, je nastala knjiga, ki ponese vesti o Slovencih in njihovi domovini med ruske brate. Ona jim razodeva dejstvo, da ima Rusija prave prijatelje edino le tam, kjer se govori slovanski jezik. »Nihče ne more prebiti brez iskrenih prijateljev in naj so še tako majhni, a Rusija ima prijatelje samo sredi Slovanov.« Rusija si mora to zapomniti, dolžna je ceniti svoje majhne prijatelje in jim platiti prav tako. »Kako je bila vzhitena gospa de Vitte začuši o simpatijah naših za časa ruskoturške in rusko-japonske vojne, o ruskih kružkih in njihovih uspehih. «Pripomniti treba — piše na strani 81. — da iz vseh Slovanov, ne pošteva naših Poljakov, najbolj govorijo rusko Slovinci; njihovo izgovorjanje je popolnoma pravilno.«

Gospa de Vitte je iznesla v svoji knjigi na vidik naše vrline. »Slovenci so krasen rod: oni so gostoljubni, odkriti, pošteni in zmerni, miroljubni, a ne manj hrabri, polni brezmejnega, neizpodbitnega zaupanja do svojih duhovnih pastirjev, trdno ljubeč, kadar se delo dobro izplača... V duševnem oziru je ta rod zelo nadarjen; skoro vsaka občina ima svoje samouke v raznih panogah obrti in umetnosti, naravne pevce, katerih pesmi, kakor v starih časih, žive skupno z napevom v ustih naroda, umetnike ne le v strastno ljubljenem petju, nego tudi na flavti, citrah in harmoniki... Narod gleda naravno s pesniškim očesom. Ptica mu govori na razumljivem jeziku: kos pripoveduje pastirju, kje se nahaja izgubljena kravica, škrianc opominja orača k setvi in delu, prepelica se posmehuje lenemu delavcu itd. (str. 14). Nekaj dni se je mudila ruska gospa na letovišču na Jezerskem; o tamošnjih Slovencih pripominja: »Tukajšnji narod je srčen in pošten; ni se še naučil vabiti k sebi tuja s priliznjeno besedo, imeti ga le za predmet izkoriščanja in ga ceniti le po tem, koliko dobička mu prinese. Pravilo, izveleci iz tuja v najkrajšem času največjo korist, je tu doslej neznan.« (str. 43).

Tudi naša senca je opisana v de Vittini knjigi: vaze, ki so jim vdani zlasti gorski prebivalci, beračenje ob cestah — ženske in otroci čestokrat kleče na kolenih in prosijo milo-

ščino mimogredoče turiste« (str. 150.) nepotrebna raba tujega jezika, pretirano strankarstvo preteče Slovincem pogubo.

Pisateljica je prehodila vse slovenske pokrajine ni imela povsod odprt pogled in posluh. Zanimal jo je naš jezik in njegova narečja, oblika, zlasti stare noše, posebno z zlatom obite aybe v zbirki g. Zadnikarja v Kamniku (videla sem z zlatom vezene ženske nakite v vseh slovanskih zemljah, seveda so te vrste nakiti različni pri slehernem slovanskem narodu, vsak iz njih ima svojo krasoto« str. 76). Posebno pozornost je obračala na naše domove. Ko se je vozila s pošto iz Kranja na Koroško skozi ondotne vasi, je srečevala, hiše večinoma »breztipne«, ako se smejo tako imenovati zidani domovi, ali dobivajo se še tudi lesene hiše starega slovanskega sloga s hodnikom vrhnjega oddelka, z zidanim hramom pod njim« (str. 38). Gospa dr. Jenkova, ki je bila ruski gostinji v Ljubljani in okolici z nekaterimi drugimi damami vred spremljevalka, jo je seznanila z notranjo uredbo in opravo naših kmečkih hiš. Iz opisa je viden prijeten vtisk, ki ga je napravil slovanski domek na rusko obiskovalko. »V vseh oknih tiče različne z cvetkami. Narodna cvetica je nageli. Slovanskih kozolcev omenja pisateljica trikrat in pravi, da je to jako praktična naprava, toda možna le tamkaj, kjer ljudstvo uvaža tujo imovino. Kozolci pri Slovencih svedočijo o njihovi poštenosti« (str. 16.). Zanimale so jo razne stroke poljedelstva. V Krakovem so ji ugajali tamošnji vrtni; v Trnovem je posejela dva čebelarja in njuna ulnjaka.

V Ljubljani ji ni ušla nobena znamenitost. Najbolj jo je očaral pogled z Grada na naše gore, nad ki so ji vse ljube. A turistka ni. Bivajočo na Jezerskem so jo vabili ondotni češki letoviščniki na izlet na Grinovec; a se je odrekla »tistemu riskiranemu povzpenjanju na golo skalo s preskakovanjem s kamna na kamen in z nevarnostjo zleteti v brezno« (str. 41).

Slovenska prestolnica se je jako prikupila gospe de Vitte. Ko se je pripeljala drugič v Ljubljano z Gorenjskega — prvič je prišla z južno železnico iz Gradca oz. Dunaja, je zapisala za nas častne besede: »Jaz se čutim doma«. Prispela je v Ljubljano prav tedaj, »ko je visela težka skrb nad slovanskim prebivalstvom.« »Drugega Hribarja ne bo več!« govore vsi v en glas. V torek dne 30. avgusta se izvrši nova volitev. Boje se viharja... Liberalci dolže v vsem klerikalce, ki že davno intrigujejo zoper liberalca Hribarja. In po pravici. Ako sem se za prvega mojega bivanja na Kranjskem leta 1907, potegovala za klerikalce videča v napadih liberalcev samo strankarstvo, moram sedaj seznaniti se podrobno z delavnostjo obeh strank stati popolnoma na strani liberalcev in obsoditi klerikalce, ki so se prodali dunajski vladi, Nemcem... Klerikalci so krivi težkih odnosov nastopivših v poslednjih dveh letih. Pred očmi jim ni blagor naroda in tudi ne vera, ampak koristi njihove stranke in osebni dobiček.

S trpkostjo, toda povsem upravičeno sodbo sklepa plemenita gospa, ki je videla mnogo tuje in domačega ves slovanski svet, svoje zanimivo knjigo, ki ji je hvaležno za njo vse narodno slovo, in obeta, da bo še pisala o Slovencih in njihovih borbah. Veselimo se njenih nadaljnjih del. Bog ji daj zdravje, da se skoro povrne v belo Ljubljano!

Spominjajte se dijaškega društva „Domovina“!

O trgovskem šolstvu.

Trgovske akademije so zavodi z značajem višje srednje šole. Zato se zahteva za vstop vsaj štiri nižje razrede srednje šole. Ker doslej naše meščanske šole še ne odgovarjajo vrednosti nižje srednje šole, so se sprejemali gojenci z meščanskih šol le izjemoma na trgovske akademije. Šolska reforma pa gre sedaj v tej smeri, da bi imele meščanske šole 4 razrede in bi imele vrednost nižjih srednjih, da bi bilo tako učenec omogočeno vstopiti na višje šolske zavode. V interesu naših srednjih slojev bi bilo, da se ta reforma izvrši.

Važna pa so za nas tudi nižje trgovske šole — (dvorazrednice). Te trgovske šole so namenjene za praktično trgovstvo in so posebne važnosti za srednje vrste trgovcev. Nekatere teh šol so v zvezi s trg. akademijami (imajo isto upravo in učitelstvo) druge so samostojne. — Tu in tam so vzvezi z drugimi šolami. Te šole so za dečke in za deklice. Njih število je precej veliko. — Dvorazrednih trg. šol pri trg. akademijah je 17; med temi je deset nemških, 3 češke, 2 poljski, in 2 italijanski. Na teh trg. šolah je bilo skupaj 1878 učencev in sicer 1474 učenek (6 priv. in 404 učencev). (Na nemških zavodih je bilo 336 dečkov in 814 deklic, na čeških 298 deklic, na poljskih 68 dečkov, 178 deklic, na italijanskih 184 deklic (6 priv.). Iz teh šol so v državni opravi le 4: dve nemški in dve italijanski.

Samostojnih dvorazrednih trg. šol je v Avstriji 79 (38 za dečke, 41 za deklice). Iz teh je nemških 41 (20 za dečke, 21 za deklice) in sicer: na Niž. Avstrijskem 7, v Gor. Avstrijskem 2, na Solnograškem 1, na Štajerskem 2 (V Celju za dečke in za deklice), na Koroškem 2 (Celovec za dečke in za deklice), na Tirolskem 7, na Češkem (nemških) 12, na Moravskem 6, v Šleziji 2 (v Opavi). — Čeških dvorazrednih trg. šol je 29 (13 za dečke, 16 za deklice), na Češkem jih je 17 in na Moravskem 12. — Poljski imajo samo 3 dvorazredne trg. šole (2 za dečke, 1 za deklice). — Srbohrvaških trgov. šol je 3 (v Kotoru za deklice, v Splitu za dečke in deklice). — Italijani imajo 2 samostojni dvorazredni trg. šoli (v Gorici za dečke in deklice) Slovinci pa 1 (v Ljubljani samo za dečke). — Samo 3 iz teh šol so državne, druge so privatne) mestne ali deželne (državne so v Opavi 1, in v Splitu 2).

V te šole hodi letos 3360 dečkov in 3226 deklic, skupaj 6586 učencev, in sicer: v nemške zavode 3817 (1827 dečkov, 1989 deklic), v češke 2159 (1132 dečkov, 1027 deklic), v poljske 304 (204 dečkov, 100 deklic), v hrvaške 115 (45 dečkov, 70 deklic), v italijanske 93 (54 dečkov, 39 deklic), v slovensko trg. šolo 98 (samo dečki).

Poleg teh trg. dvorazrednic je trg. šola v Kremsu združena z realko (68 učencev) in trg. šola v Černovicah pripojena k c. kr. obrtni šoli z 229 učenci. Poseben zavod je trg. šola ženskega vyroha. spolka v Pragi, ki ima 3 letnike in 209 učenc.

Po vsem tem je nižjih dvorazrednih trg. šol 99 z 8985 učenci in učenkami. Deških 44 (44,4%), dekliških 55 (55,6%) z 4915 učenkami (54,7%).

Po narodnosti pripada na:

	šol	%	učencev	%
Nemce	53	(53,54)	2573	(58,59)
Čehi	33	(33,33)	2666	(29,67)
Poljake	5	(5,05)	550	(6,12)
Italijane	4	(4,04)	283	(3,16)
Hrvate	3	(3,03)	115	(1,08)
Slovince	1	(1,01)	98	(1,08)

»Upam, da ste doma vsi živi in zdravi in da vaša žena že več ne boleha; vsekako pa ji le še dajate dalje zavijati kroglice, ki jih imate od mene. Kako gre vaša trgovina? Že sta pretekla dva tedna, kar te tu nisem videl, upam, da ne radi tega, da bi ne bil zdrav. Kadar te prinese pot k nam, kupi mi v Janakovih lekarni za deset grošev bella donna, ker mi je že pošla. Pozdravljam pristrčno domače.

Sokolov.
— »Prav imaš, to pismo je pogojno«, omeni Zamanov.
— »Prevedi mi ga v turški jezik«, zapove bej.

»Kakor komu ugaja, pismo obsega mnogo in ničesar, mogoče ga je pojasnovati tako in tako«, govori Stefečev k beju ter začne prevajati.

»Čakaj«, vstavi ga bej takoj iz početka, »tu je pod kroglicami treba razumeti kroglice.« »Mogoče da kroglice«, omeni Zamanov. Bej s ponosnim in samoljubnim izrazom na licu izpusti oblak dima iz ust ter napne zopet posluh.

Stefečev nadaljuje.
»Čakaj, ga zopet ustavi bej, »on povprašuje, kako gre trgovina? Razumim, on povprašuje, kako se vrše priprave? Nismo tako bedasti! In bej pomeljuje pomigne Zamanovu, kakor bi mu hotel reči: »Ne glej ti na to, da Husin-bej je star, on je zvit lisičica ter se ne da prekaniti od nikogar.«

Stefečev nadaljuje. Ko pride do besed: »upam, da ne radi tega, da bi ne bil zdrav«, bej zopet ustavi Stefečeva, in se obrne k Zamanovu z vprašanjem:

»Hristaki efendi, to kar govori o bolezni in zdravju, ni posebno jasno. Kako si pojasniti te besede?«

»Mislim si, da pod boleznijo je treba razumeti zdravje, pod zdravjem pa bolezen«, odvrne vohun resno.

Bej se zamislil. Izgledal je kakor človek, ki je povsem razumel pomen globokoumnega odgovora.

»Izdali so se!« reče zmagovalno.

Ko Kirjak začne zopet čitati ter pride do besed »bella donna«, seže mu bej v besedo in zakliče veselo:

»Oho, tu je pogledalo šilo iz malhe, izdal se je. Debeli Bona, tudi ta je med njimi!... Kolikokrat srečam do njihova bivolico vsikdar mi pride na um, da ta ženska diše zločedevo sapo in da misli sovražno proti državi.«

»Bejeve besede so merile na pet in šest desetletno debelo babo Bonu, katera nikdar ni zamudila iti zarano in zvečer v cerkev, ki je bila blizu konaka.

Stefečev in Zamanov se nasmejata. Na to pojasniti beju, da je tu govorica o rastlini, ki služi za zdravilo.

»Čitaj, čitaj, dalje,« reče bej osramočen.

Stefečev nadaljuje:

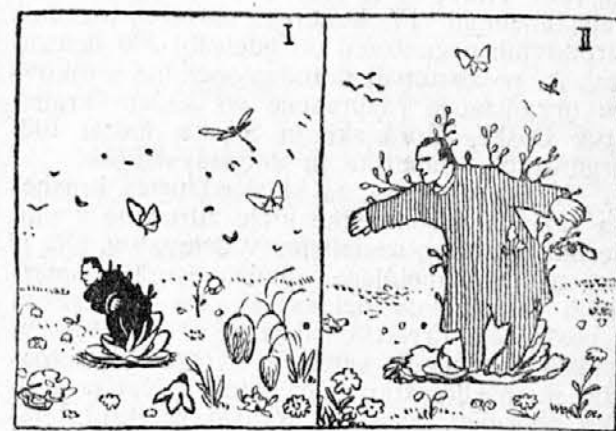
»Prisrčni pozdrav domačim! Razumemo! Z eno besedo, pismo od prve do poslednje črke diši po komitetu.«

»Toda z njega ni moči posneti nič posebnega«, omeni Stefečev nemirno.

»Temno je, zares temno«, pritrdi Zamanov.

»Da ni jasno, to je resnica«, pritrdi tudi bej, »toda vsaj prisilimo doktorja, da nam pojasni, česar ne razumemo.«

»Ne, potrebno je, da že sedaj pogodimo njega misel,« reče Zamanov s pogledom uprtim na list. Daj ga meni, jaz odkrijem tajnost; pri meni se nahaja ključ k puntarskim dopisom... S temi besedami si vtakne, pismo

Glosa.

Kdor pogleda to sliko
pripoznal bo vsak:
Zakon narave je tak,
da iz malega raste veliko.

Po spolu pa imajo šol

	za dečke	deklice	učencev	učenek
Nemci	25	28	2469	2804
Čehi	13	20	1132	1534
Poljaki	3	2	272	278
Italijani	1	2	54	229
Hrvati	1	2	45	70
Slovinci	1	—	98	—

Država vzdržuje 7 teh šol: 3 nemške, 2 hrvaški, 2 italijanski.

Ako pogledamo te številke — vidimo, da so najbolj na slabem — Hrvatje in Slovinci. V tem pogledu je sicer izpuščena tržaška slovenska trgovska šola, ki je sedaj v najlepšem razvoju vendar se vidi, da smo daleč za drugimi narodi. Imamo najmanjše število šol in najmanjše število učencev; važno je tudi, da imamo trgovske šole za deklice, ki drugod celo v večjem številu posejajo trgovske šole nego dečki, ker ti gredo rajše na trgovske akademije... Tudi Poljski so daleč zadaj po svojem prebivalstvu (16,6% bi morali imeti 16 šol; zato obvlada tujec njih trgovino. Razun Poljakov in Slovincencev je pri vseh narodnostih število dekliških dvorazrednih trgovskih šol, večje nego število deških trgovskih šol in tudi učenek je več. To je za nas važno in poučno. Te dvorazrednice so bile do zadnje dobe deklicam najbolj dostopne in vzgajala so se res za praktično življenje, zato so tako polne. Število učencev na teh šolah pa je vendar manjše, nego število

v nedrija.

»Aferim«, Hristaki efendi!

Stefečev se prikloni ter hoče oditi.

»Saj stvar je rešena?« reče.

»Nocojšnji večer bo vsega konec«, pritrdi bej. »Pojdi in naspi se po volji ter ne pozabi pozdravit čorbadžija Jurdana.«

Stefečev odide od beja ves srečen in z licem leskečim se od radosti. Pri vratih konaka ga dohiti Zamanov.

»Ti danes zvečer ne zajdeš nikamor, kaj ne? Pod tvojim nadzorom zalovimo te gospode,« reče Stefečev.

»Razumi se, jaz sem prevzel to skrb nase, odvrne vohun. »Kirjak posodi mi eno liro samo do jutra, potrebujem jo, doda urno.

Stefečev se namah zamrača ter seže v žep svojega oprsnika.

»Vzemi ta dva rublja; več nimam.«

Zamanov vzame denar in doda zamolklo: »Daj, daj še več, kajti ako pošepetam le besedo Strandžu o tem, kar počenjaš danes,

pa ne bo dobro s teboj.« A pri tem se nasmeji, da bipokazal, da je njegova grožnja samo šala. Stefečev ga nemirno pogleda.

»Zamanov, ako jutri poizvem, da so Sokolov in njegovi tovariši na hladnem, dobiš od mene deset lir, kakor me tukaj vidiš!« reče slavnostno.

»Dobro. Daj mi zdaj še tri-štiri groše drobiža, dami nocoj ne bo treba menjati rubljev... Hvala, Z Bogom!« In Hristaki krene v drugo ulico, hoteč iti proti Hanu, kjer se je bil nastanil. Ko gre mimo Hadži Čačova, sreča popa Stavra ter ga vstavi.

»Blagoslovite me pop!« in mu poljubi roko.

»Kaj delate? Kako se imate? Ali dobro zaslužite? Ali se jih sedaj več rodi nego jih umira?«

»Bravo! Izvrsno!

LISTEK.

Pod jarmom.

Roman iz bolgarskega življenja pred osvoboditvijo.

Spisal Ivan Vazov. — Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

»Oh, nekaj sem pozabil,« reče Stefečev, o brnivi se proti Zamanovu pogroženemu v otonžne misli, ter z globokimi in nemirnimi vzklikami na čelu, kakor v znamenju, da so v njegovem osrčju bile mračne nakane in načrti.

Stefečev izvleče izpod pazduhe ter ga razgrne.

»Kaj je to?« vpraša Zamanov, naglo zdrmljen iz svoje zamišljenosti.

»Pismo Sokolova v Panagjurišče.«

»Evo, evo!«

»Zdi se mi, da ga je izgubil njegov sel. Našel sem ga danes pred tastovo hišo.«

»A kaj piše?« vpraša nakrat Zamanov, nagnivši se proti pismu.

»To pismo je pisano pogojno in je naslovljeno na nekoga Luka Nečeva. To je kaj preprosto človek, črevliar v Panagjurišču, ki gre vsaki teden tjakaj na semenju v K. Toda jaz sem zagotovljen, da je pismo namenjeno povsem drugi osebi, gotovo za panagjurski komitet.«

»Kakšen papir je to?« vpraša bej radovedno, ker so govorili balgarski.

»Čitaj, čitaj, da vidimo, kaj je v njem, reče bej ter napne posluh.

Stefečev prečita naslednje vrste:

»Baj Luka!

služatelj trgovskih akademij (za 284), kar pomeni, da mladina išče višje trgovske izobrazbe, ki odpira uradniško karijero, za praktično stran imajo dvorazrednice več važnosti

Zborovanje čeških narednih socialistov.

Kongres strokovnih organizacij češke narodno socialne stranke.

(Izvirno poročilo našega poebnega poročevalca.)

Na »Streleckem otroke«, obširnem otoku reke Vltave se je vršil dne 6., 7. in 8. t. m. velepomembni IV. kongres narodno-socialnih strokovnih organizacij ob udeležbi 300 delegatov - ki so zastopali narodno-socialne strokovne organizacije razpredene po širšem kraljestvu Češke, Moravske in Sleske, kakor tudi organizacije dunajske in dolnjecavstijske.

Velika dvorana, ta klasična priča krasnega razvoja narodnostne ideje združene z modernim nazorom socializma v delavstvu, bila je vse tri dni napolnjena samozavestnih in marljivih zastopnikov delavstva. Da se izrazim s poslancem Freslem, bil je to v resnici pravi ljudski parlament, kateri je s svojo dostojanstvo in marljivostjo daleč nadkriljeval poslansko zbornico. Vseskozi stvarni in resni referati se morejo popolnoma aplicirati našim razmeram in hočemo v prihodnjih številkah objavljati iste v celoti. Zlasti opozarjamo na referat poslanca Stříbrnega »O razmerah draginje«, v katerem je ostro kritiziral tozadevno »delovanje« dunajskega parlamenta in o uporabi gesla: »Svoji k svojim« v delavstvu. Istotako temeljito je poročal bivši drž. posl. Slama o socialnem zavarovanju delavstva, ki je postalo v poslednjem času zelo akutno parlamentarno vprašanje. Tudi urednik Nykl je zelo srečno predaval o »zadružništvu«, o zgodovini in razvoju angleških konzumnih društev in kako so se razširjala ista v Avstriji.

Predno preidemo na podrobnosti kongresa omeniti nam je v večjih obrisih posamezne faze.

Na velikonočno soboto ob 1. uri popoldne se je začela predpriprava kongresa, na katerem je bilo izvoljeno predsedstvo in sicer sledeči bratje: posl. V. Fresl, predsednik; L. Pečenka, podpredsednik; R. Laube, tajnik; Tučný zapisnikar in člani predsedstva Kruliš iz Brna in Orliček iz Dunaja. Osrednji izvrševalni odbor nar. soc. stranke je zastopal Sajdl.

Na to so bili zvoljeni odseki: resolucijski odsek, predlagalni odsek, verifikacijski odsek, zadružni odsek in odsek za spremembo opravilnega reda.

Nato je bilo prečitano in odobreno obširno poročilo tajnika Laubeja, ki vsebuje zanimiv statistični material strokovnega in medznospornega gibanja na Avstrijskem in razvoj strokovnih organizacij. V poročilu se omenja tudi prijateljski stik z »Narodno delavsko organizacijo« v Trstu in njen razvoj. Tudi na Hrvaškem in na Balkanu se širi ideja narodnega, slovenskega socializma. S posredovanjem posl. Klofača ima stranka tudi na Ruskem in Poljskem svoje širitelje in istotako je po zaslugi dr. Stehlika v najboljšem razmerju s francoskim sindikalisti. S tem je češki narodni socializem prodril ozke meje češkega kraljestva in v doglednem času bo stal proti raznarodovalni internacionalni močan jez slovenskega narodnega socializma.

Točno ob 6. uri zvečer je zaključil priljubljeni posl. Fresl s primernim nagovorom prvi dan kongresa, katerega je v svojem pozdravnem nagovoru nazval kot novo etapo v zgodovini razvoja obrambenih delavskih organizacij proti izkoriščanju velekapitalizma.

V nedeljo pa je bil kongres po svoji sestavi in vsebini najzanimivejši in impozanten zraz celega strokovnega gibanja češkega delavstva.

Ob polu 10. uri dopoldne otvori predsednik posl. Fresl nadaljevanje kongresa, pozdravi došle goste brate poslance Volno, Buřivala, dr. Formanka, Stříbrnega, Slavička, Choca, Exnerja, dr. Hübschmanna in Lysija nadalje narodno-socialna občinska svetnika kraljevega mesta Prage, Loudo in Bohača, potem bivšega poslanca Slamo in dr. Stehlika, kakor

»Največ se jih poroči«, odvrne pop smehljajoč se posloma, potem se izogne in hoče iti dalje, prestrašen po presunljivim pogledu vohunov.

»Saj je uprav sedaj čas za ženitev, kajti danes-jutri utegne napočiti drugi sodnji dan...« Pri tem je pomenljivo pomignil popu; na to pa nakrat zaobrne govorico: Ded, pop, ali mi ne moreš posoditi do jutri petdeset grošev? Potrebujem jih.

Popu se zakremži lice, »Pop nima denarja, ima pa blagoslov, kolikor ga hočeš!...« In s tem šaljivim odgovorom hoče pop zopet oditi.

Zamanov ga resno pogleda in mu de z zamolklim glasom:

»Daj teh petdeset grošev, saj tvoj Gančo je tajnik komiteta... Samo ena beseda od mene, pa ne bo dobro s teboj.«

Pop obledi. Izvleče cekin in ga mu pusti v roki, ko se poslovijo od njega.

»Z Bogom, pop, ne pozabi na nas v svoji molitvi.«

»Anatema!« je momljajal pop ter se oddaljil.

Dež je čimdalje bolj rosil.

»Fant, prinesi mi na lopati nekoliko žerjavice in jo položi sem na »mangal« zakliče Zamanov služabniku, stopivši v svojo sobo.

Služabnik ga začuden pogleda, kakor bi hotel reči:

»Kakšen čudak si, da se ob tem času hočeš greti?«

* Glinasta ali kovinasta posoda z žarečim ogljem. Tako so ogrevali poprej sobe na vzhodu, kjer peči ni bilo.

tudi zastopnike časopisja, med njimi tudi poročevalca našega dnevnika.

Za klub nar. soc. poslancev je poslal pozdrav posl. Klofač, posl. dr. Švila pa se je brzojavno opravičil. Nato pa je prečital br. predsednik več pozdravnih pisem in brzojavov, med njimi tudi pozdrav ponovno v stavko stopivših rudarjev na severu Češke. Končno je podal besedo poslancu br. Stříbrnemu, kot prvemu referentu »o razmerah draginje«, ki je v daljšem govoru povdarjal potrebo samopomoči z ustanavljanjem konzumnih društev in strokovnih organizacij.

Bivši posl. Slama je podal referat v socialnem in starostnem zavarovanju.

Temu je ledil referat urednika Štastnega o organizacijskem opravilniku in o pomenu strokovnih organizacij ter končno referat tajnika Laubeja o bodoči taktiki v socialnih bojih.

Kot zaključni govor nedeljskega zborovanja je predaval predsednik posl. Fresl o postopanju vseh poslancev sploh in narodno-socialnih posebej v dunajskem parlamentu, nakar je bila predlagana po Kavofoviču iz Dunaja zaupnica nar. soc. poslancem, ki je bila soglasno in navdušeno vsprejeta.

Ob polu 2. uri popoldne so se delegatje razšli, da se snidejo zokte ob 3. uri popoldne k plodonosnemu skupnemu delu za blagor delavstva.

Popoldne so bila soglasno sprejeta razna poročila predsedstva »České Obce Delnické«, in poročila blagajnika, nakar je sledila volitev funkcionarjev »Č. O. D.«, pri kateri so bili enoglasno izvoljeni bratje: posl. V. Fresl, predsednik; Ot. Pečenka, podpredsednik; R. Laube, tajnik; Ferd. Štátný, O. Konetopsky, Zik, Roubíček, B. Hlavsa, Mencl V. in Hedvičák J. kot člani odbora »Č. O. D.« V nadzorovalni odbor pa bratje: Vosecky, Šifšte, in Učen. Nato pa so v raznih sobah zborovali odseki še pozno v noč.

Tretji dan kongresa t. j. v ponedeljek dopoldne poročal je posl. br. Fresl o raznih zakonodajnih in autonornih zbiorih, v katerih je delavstvo zastopano, nakar se je začelo čitanje resolucij, predlogov in novega opravilnika ter poročila odsekov, kar je bilo vse točko za točko in ob živahni debati soglasno vsprejeto.

V izbranih, v srce segajočih besedah zahvalil se je br. predsednik zborujočim delegatom in vsem, ki so kakorkoli pripomogli do ta ko krasnega in impozantnega zaključka cele razprave kongresa ter prosil vse navzoče naj širijo načela in nauke, ki so jih slišali, v svojem ožjem delokrogu, da se pri bodočem kongresu snidem še v večjem številu, da nam bo logično na prihodnjem našem zborovanju poročati o uspehih sedanjega našega dela v korist slovenskega delavstva.

Ob 2. uri popoldne odšli so bratje delegatje v najboljšem razpoloženju na svoje domove, nesoč seboj neizbrisen vtis in ponosno zavest, da so pionirji boljših dnij brezpravnega delavstva.

Kongres češke narodno - socialistične mladine v Pragi.

V narodno-socialnem domu na Žižkovu zbrali so se v nedeljo dopoldne zastopniki mladinskih organizacij na zborovanje, da čujejo poročila vspešnega svojega delovanja v minulemu letu in se pogovore o bodočih svojih ciljih. Tajniško poročilo, katero je podal Čejka, bilo je zelo zanimivo in zelo bogato raznih persekucij in šikan od strani oblastnij, češ, da se goji državi nevaren antimilitarizem. Kljub temu je bilo ustanovljenih v preteklem letu 39 novih organizacij, tako da je danes — po razpustu pred tremi leti — zopet 75 mladinskih organizacij. Lansko leto je bilo prirejenih 310 shodov, konferenc in predavanj za mlado. (Koliko pa na Slovenskem?)

V 65 krajih se pripravljajo nove organizacije.

Zadovoljivo je bilo tudi poročilo blagajnika Rösslerja in poročilo uredništva »Mladé Proudý« Pulpana.

V Zagreb se je poslal pozdrav hrvaški mladini v njenem težkem sedanjem položaju, v katerem se nahaja ves hrvaški narod. V »Mladých Proudých« se ustanovi stalna jugoslovanska rubrika mesečno pa bodo začele izhajati brošure v slovenskem in hrvaškem jeziku.

»Pravim ti, prinesi nekoliko žrjavice!« ponovi vohun z zapovedujočim glasom, odkladajoč vlažni jopič.

Služabnik je prinesel na lopati nekoliko žrjavice ter jo vsul na majhen mangal, ki ga je izvlekel izpod postelje.

»Pojdi sedaj po svojem delu!« reče ter zapre za njim duri.

Potem vzame iz nedrj pismo, ki ga je bil odzvel Štefčevu, ga razgrne in razprostre belo stran nad ognjem ter čaka potrpežljivo. Ko se je papir segrel, ga dvigne in ga ogleda in na njegovem licu je zaigrala živa radovednost, pomešana s pomirjenjem; papir, pred trenutkom še bel in čist, se je sedaj napolnil z gostimi, temnozoltimi vrsticami. Kakor znano, so komiteti pisali svoja pisma s simpatičnim črnilom; črke so postale vidljive šele tedaj, ko so se ogrele. Na drugi strani so se navadno popisale navadne, brezpomembne reči, da so prekanili oblastnijo, ako je pismo prišlo slučajno v njene roke. Na nesrečo skrivnost, kakor se to zgodi vedno, ako ve za njo več oseb, ni mogla ostati skrita in tako je tudi zviti Zamanov poizvedel za njo.

Pismo, podpisano od predsednika Sokolova, je obsegalo popis delavnosti in načrta komiteta v Beli cerkvi. Po pozornem prečitaniu nevarnega pisma je po Zamanovem licu spretel nekak neodločen smeh. Izvlekiš svinčnik, je zapisal nekaj na praznem prostoru pod predsednikovim imenom. Potem je urno odšel in krenil proti konaku.

Kupujte „Dan“!

ziku, da se poglubi propaganda narodno-socialnih načel v jugoslovanski delavski mladini.

V jeseni po bode širši kongres mladine, na katerega pridejo tudi slovenski in hrvaški zastopniki.

Ob petju delavske himne zaključilo se je to poučno zborovanje — mladine.

Boj za predsedništvo Združenih držav severo-ameriških.

V novembru tekočega leta se vrše definitivne volitve predsednika severoameriške republike, v juniju se sestanejo veliki strankarski kongresi republikancev in demokratov, da določijo svoje kandidate. A že sedaj se bje po vsi Ameriki najstrastnejši politični boj. Letošnji volilni boj pa ima svoje zanimivo plat v dejstvu, da se bojujeta za predsedništvo sedanjí predsednik Taft in bivši, jako popularni predsednik Roosevelt, zato bo pa izid volitev značilen za bodočo ameriško politiko. Roosevelt je zapustil belo vladno hišo v Washingtonu z izjavo, da se strinja z duhom in tradicijami ameriške ustave, ako bi ena in ista oseba več nego dve dobi stale na čelu družene republike. Taft pa je bil vse svoje prejšnje politično delovanje le nekako orodje v rokah Roosevelta, ki ga je vedno dvigal in porival naprej! Ko pa je dosegel najodločnejše mesto, je svojemu nekdanjemu pokrovitelju obrnil hrbet in ni hotel več upoštevati Rooseveltovega varuštva. Tako pa se je pričel boj med obema, tih a strasten. Roosevelt je tri leta molčal seveda pa je obenem razvijal najvišjavnost delavnost ko pa se je približal čas volitev, stopil je Roosevelt iz rezerve in začel boj, ki ga vodi sedaj z največjo strastjo. Značilno je, da sta Roosevelt in Taft oba pripadnika republikanske stranke, da se je s tema kandidaturama stranka podelila v dve skupini. Vsled tega prepira in dvojite republikanske stranke, pa so pridobile tudi ostale stranke, ki ne bi prihajale sicer toliko v upoštevanje. Demokratska stranka se pripravila na odločno volilno borbo. Jako popularna je kandidatura guvernerjev Noodrowa, Wilsona in Harmona; tudi desidenti republikanske stranke se pod vodstvom La Follevillea živahno gibljejo in delajo volilne šanse za svojega kandidata voditelja. Toda tudi v Ameriki se odigrava oni naravni proces plitiškega življenja. Z vedno večjo močjo stopa na dan socialna demokracija. Pri predzadnjih predsedniških volitvah je dosegla le dvatisoč glasov, proti Taftu je dobila že dvajsetisot glasov, a za letošnje volitve se v proračunih govori že o neverjetnem številu glasov, ki jih dobi socialno-demokratski kandidat, prisoja se mu jih namreč že dva milijona! Seveda letos še ni upati na zmago, toda skoro pride čas, ko bo socialna demokracija stopila kot zmagovalka na dan, ko bo z milijoni nezadovoljnih mas obračunala s sedanji-mi strankami in demokratski republiki podala res demokratski značaj! Naraščujoča moč stranke je najboljši dokaz, da ta čas ni več daleč.

DNEVNI PREGLED.

Blamaža kranjskega deželnega odbora pred upravnim sodiščem. Za časa naprednega župana g. Josipa Šepetavca je idrijski občinski svet l. 1908. postavil v proračun tudi izdatke 8193 K za prezidavo mestne hiše št. 509 od katere bi imela občina velike koristi. Klerikalci so se proti temu pritožili na deželni odbor, ki je popolnoma razumljivo, takoj ustregel njih želji in črtal imenovano podstavko iz proračuna. Občina se je nato pritožila na upravno sodišče, a brez uspeha. Vendar pa je kljub temu pričela s prezidavo dotične hiše. Ko so dobili pri volitvah l. 1911. socialisti večino in je bil županom izvoljen socialist, je bivši župan g. Šepetavec izročil svojemu nasledniku računsko agende s pripombo, da je bilo 8193 K porabljenih za prezidavo mestne hiše št. 509. Novi župan je nato akt odposlal na deželni odbor, ki je pozval bivšega župana g. Šepetavca, da mora tekom 14 dni položiti znesek 8193 kron, sicer bo kaznovan z globo 100 K. Gosp. Šepetavec se je proti temu pritožil na upravno sodišče na Dunaju. Obravnava se je vršila v soboto, in je kranjski deželni odbor temeljito pogorel. Upravno sodišče je pritožbi g. Šepetavca ugodilo, odkol deželnega odbora pa razveljavilo kot nezakonit, ker deželnemu odboru v tem slučaju ne pripada nikaka disciplinarna pravica. Klerikalni kranjski deželni odbor je torej zopet bogatejši za eno blamažo.

Obstrukcija Jugoslovancev v avstrijski poslanski zbornici? Vsi avstrijski listi se sedaj obširno pečajo s tem, kako taktiko bodo zavzeli jugoslovanski poslanci z ozirom na neznosne razmere na Hrvaškem, v poslanski zbornici, ki se snide zopet v četrtek k zasedanju. Časopisi splošno naglašajo, da pride lahko v zbornici do velikih presenečenj, ker nameravajo dalmatinski poslanci podvzeti energično akcijo proti absolutizmu na Hrvaškem in poklicati grofa Stürgkha, kateremu je gotovo vse to bilo znano, na odgovor. Gotovo je, da se jim bodo tu pridružili tudi vsi ostali jugoslovanski poslanci in morda tudi druge slovanske stranke. Zlasti se na vse mogoče načine komentirajo vesti o predstojeci obstrukciji Hrvatov v poslanski zbornici, ki seveda niso zanesljive. Eno je gotovo. Če tudi ne pride do obstrukcije jugoslovanskih poslancev, vendar je že sedaj jasno, da bodo protesti jugoslovanskih poslancev proti absolutizmu na Hrvaškem našli odmev v veliki večini poslancev, čeprav to vladi, posebno pa ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu najbrže ne bo ljubo.

Nadebudna mladina se vzgaja pri nas na deželi. Včeraj je napravil Sokol I. izlet v Sotesko. V gostilni, kjer se je ustavil, si je dovolil neki Čuk provocirati Sokole in tudi hišni gospodar je dal vedeti, da mu ni za napredne goste. Zato so vsi odšli. V Št. Jakobu ob Savi pa se je zbralo nekaj nahujskanih otrok in par

mladih marijinih devic ter so napadli Sokole — s kamenjem. Sokoli so seveda mirno korakali dalje in se niso dali motiti. Neka žena iz vasi je priletela in je razpodila podivjano mlado bando. Bili so še šolski otroci. Srečali smo več ljudi, ki so nas navdušeno pozdravljali in so obsojali napad. Kdo je one otroke nahujskal. Stariši menda ne, v šoli menda ne — gotovo pa je, da so bili najeti. Na Sokole so leteli kot pest debeli kamni. Neki nadebudni mladenič se je skril v hlev in je tam trobental. Taka nadebudna mladina raste na kmetih. Sadove te vzgoje bodo čutili — vzgojitelji.

Odgovor. V poročilu o delu prof. Sketa se je vrnila tiskovna pomota; namesto »celo vrsto let« — je stalo celih sto let. »Taka tiskovna pomota se lahko zgodi... To napako so takoj vsi razumeli — le neki list, ki hoče živeti iz samih malenkostnih preprirov, ne more razumeti tiskovne pomote. Si bomo zapomnili.

Nasilstva krščanskih socialcev na Dunaju. Krščanskim socialcem mora pri predstojajočih dopolnilnih občinskih volitvah na Dunaju v resnici silno huda presti, drugače si ne moremo razlagati njih postopanja v volilnem boju. Nekdaj tako mogočni krščanski socialci si skušajo danes izvojevati zmago le z nasilstvi in skrajnim terorizmom. V petek je prišlo na naprednem shodu v okraju Wieden zopet do zelo burnih prizorov. Krščanski socialci so hoteli siloma razbiti napredni shod in ker se jim to ni posrečilo, so pričeli razbijati šipe. V tem trenutku je v lokal vdrila policija in razgrajace zapodila iz dvorane, nakar se je shod zopet mirno vršil dalje. Krščanski socialci so v resnici lahko ponosni na ta svoja kulturna dela.

Smrt v Zvezdi. V soboto zvečer se je izprehajal v Zvezdi vodja deželnega merosodnega urada g. Fran Levce s svojo soprogo. Naenkrat se je mož zgrudil na tla; zadela ga je kap. Na obupen krik gospe se je sešlo na mestu več ljudi; hiteli so takoj po zdravnika; kmalu je dospel dr. Rus in nekaj pozneje dr. Ilner. Oba sta mogla konstatirati le smrt. Prepeljali so ga v mrtvašnico.

Izgubila se je včeraj popoldne na Šmarni gori v obližju spodnje kočje zlata ura s sokolsko verižico v slovenski trobojnici. Najditelj se prosi, da odda proti dobri nagradi lastniku g. R. Stautu v »Narodni tiskarni«.

Na grmadi zgorela. V Cerkvenici ob hrvaškem Primorju je neka gospa Katarina Kršulj sežgala desetletno deklico, ki ji je bila izročena v varstvo, na grmadi in se nato še sama vrgla na gorečo grmado. Obe nesrečnici sta umrli strašne smrti. Kakor se pripoveduje, je vzrok strašnega dejanja dejstvo, da je občina gospej hotela odvzeti deklico radi njenega nemoralnega življenja.

Smrtna nesreča. Topničarski poročnik Venceslav Drašič iz Višegrada v Bosni, je v petek razkazoval mostuvmu repetirko. Kar se je samokres po nesreči sprožil. Kroglija je zadela poročnika naravnost v čelo in je obležal na mestu mrtev. Drašič je šele preteklo leto dovršil vojaško akademijo.

Trst in Primorje.

Na dekliški vadnici v Gorici je razpisano učno mesto vadniške učiteljice z nemško - italijansko - slovenskim jezikom za šolsko leto 1912/13. Termin za vlaganje prošenj — na gorški deželni šolski svet — je do 20. maja. Opozorjamo posebno na to mesto, da se oglasi čim več slovenskih kompetentov, ki imajo za to kvalifikacijo.

Dne 5. maja priredi v Rojanu tamošnja podružnica C. M. D. veliko veselico v korist C. M. D. Slavnostni govor bo imel gospod župnik Berce, tajnik osrednjega družbinega vodstva.

Slike o plesu otrok v Trstu prinaša zadnji »Slovenski Ilustrovani Tednik«. Prva slika predstavlja prvi otroški balet v Trstu: Učitelj Bizjak in plesalec. Druga slika nam predstavlja plesnega učitelja Bizjaka z vsemi plesalkami in plesalci — v kostumih.

Izprememba voznega reda istrskih poštinih avtomobilov. Z dnem 16. t. m. se izpremeni vozni red istrskih poštinih avtomobilov. Na progi Pazin-Poreč bo odhajal avtomobil s pazinskega kolodvora ob 7.25 zjutraj in ob 11.55 popoldne; v Poreč prihod ob 9.20 dopoldan in ob 2.50 popoldan. Odhod iz Poreča ob 10. dopoldne in 5.35 popoldne, prihod v Pazinu ob 11.55 dopoldne in 7.30 zvečer. Na progi Pazin-Labin: odhod s pazinskega kolodvora ob 6. 40 zjutraj, iz Pazina ob 6.55, prihod v Labin ob 9.10 dopoldan; druga vožnja iz Pazina (mesta) ob 12.55 popoldan, prihod v Labin ob 3.20 popoldne. Odhod iz Labina ob 9.35 dopoldan in 5 popoldan, prihod na pazinski kolodvor ob 12.20 popoldan, pri drugi vožnji pa v Pazin (mesto) ob 7.25 zvečer. Na progi Opatija-Labin: odhod iz Opatije ob 7.50 zjutraj, prihod v Labin ob 10.50 dopoldan; odhod iz Labina ob 2. popoldne, prihod v Opatijo ob 5 popoldne.

Ugodnosti za prevažanje šlezjskega premoga v Trst. »Verordnungsblatt für Eisenbahnen und Schiffart« št. 40., pri obuje odločbo po kateri se uo prevažal premog iz Moravske Ostrave in vseh premogokopov iz Dombrave in Karvina v Trst, oziroma Trst-prosta luka; pod pogojem naročitve najmanj 10.000 ton od enega pošiljalca — oziroma naročilca tekom časa od 9. sušca do 31. grudnia t. l. n sicer potom povračila 18880 vin. od tone v Trst ali 1890 vin. od tone v tržaško prosto luko.

Uspeh Slovencev. Kakor znano so italijanski odvetniki v Trstu zlorabili nacionalno nevtralnost odvetniške zbornice in so začeli z njo politikovati. Iz porotniške zadeve so napravili politički akt in so uvedli politiko na ta način v sodno dvorano. Šli so na Dunaj in tam direktno nalagali justičnega ministra dr. Hochenburgerja ter ga popolnoma napačno informirali. Vplivali so na mestni magistrat, da je isti postopal pristransko, ter n hotel rešiti vloge v slovenskem jeziku pisanne, češ, da je ta jezik v Trstu nerazumljiv. Za to dejanje je dobil tudi magistrat nos od namestništva. Italijanski odvetniki so nato pritislili na senat višjega sodišča ki jim je protizakonito ugodil. Sedaj se pa mudi v Trstu justični minister pl. Hochen-

burger sam. — Kakor čujemo, izgube Italijani na Primorju letos že drugo bitko: Pulj, Trst. V obeh bitkah se jim gre za — poštenost.

Ciščenje Avgijevega hleva v Trstu. V petek je nadzoroval tržaško sodišče justični minister pl. Hohenburger. Kakor se nam poroča iz Trsta, je vsa zadeva v zvezi z portniško afero. Sedaj bomo tudi slovenski upravičenci vpisani v porotniško listo. Kakor znano je višje deželno sodišče ugodilo šovinistiško - političnemu stremeljenju odvetniške zbornice, ki niti upravičena ni bila do pritožbe. Senat višjega deželnega sodišča je tudi izdal tajnosti iz seje »Piccolom« ure dnikom ali reporterjem. Višje državno sodišče je naznanilo sklepe senata takoj odposlancem odvetniške zbornice, med tem ko jih ni naznanilo upravičencu dr. Slaviku, in ne takoj na zahtevo justičnemu ministru dr. Hohenburgerju. Sedaj je prišel justični minister sam v Trst, da izčisti Avgijev hlev. — Hud poper.

»Kolumbus« — ples N. D. O. v Trstu. Sliko tega plesa, plesalcev in avtorja tega plesa g. Franca Bonana, prinaša »Slovenski Ilustrovani Tednik« v zadnji številki.

PROSVETA.

Koncert pevske župe ljub. okolice, ki se je vršil v soboto v Nar. domu, je bil sezoni primerno obiskan. Od februarja naprej pevski koncerti navadno ne uspevajo — zato je bila velika dvorana Nar. doma komaj do polovice napolnjena. Škoda! Koncert sam je nudil mnogo lepega — saj je imel prav izbran vspev. Največ pohvale je žela Filharmonija, ki je morala Dvořakove »Slovenske ples« ponavljati in je posebno Lisztovo ogersko rapsodijo pod vodstvom g. Teplega podala tako krasno, da je občinstvo z dolgotrajnim plaskom izražalo svoje navdušenje. Srečen nastop je imel Ljubljanski Zvon, posebno je ugajala prva točka. Zbor je vodil g. Prelovec. Tudi Slavec se je lepo izkazal s Francijo pod vodstvom g. Pahorja. — Lajovičeva »Serenada« je nekaj čudovitega; delala je čast vzporedi; solo je pel g. prof. Kozina. Po koncertu se je imel vršiti večer pri godbi »Slov. Filharmonije«, toda večina občinstva je odšla — in tako je odšla tudi Filharmonija že po dveh točkah. Oni, ki so koncert obiskali — kolikor jih je bilo — so bili zadovoljni. Drugič bo treba misliti na bolj primeren čas.

»Vijesti« br. 4 imajo sledečo vsebino: Ing. Ivan Sbrizaj (Ljubljana): Ljubljansko barje in poplavi v notranjskih kraških dolinah. Prof. Franjo Šahor (Zagreb): Gradnja nove gradske plinarne v Zagrebu. Ing. Miroslav Kasal (Ljubljana): Kontinuiralni nosilci nekonstantnega prereza. Ing. Ivan Stošič (Gospic): Zajedničko delovanje pravnikov i tehničara u javnoj upravi. † Ing. Rudolf Schweitzer. Osebne vijesti. Društvene vijesti. Književnost. Različno.

K dramatičarji »Miklova Zala« naj omenim, da sem lani bral v rokopisu dramatičarja iste snovi od Maksa Ungerja, sedaj konservatorista na Dunaju, sina bivšega nadučitelja v Središču na Štajerskem. Dramatičarja je bila v verzih (peterostopnih jambih), ki so se zelo gladko čitali. Za oder bi se morala malo zaokrožiti, sicer pa mi je pesnitev zelo ugajala. Če se ne motim, jo je pisatelj tudi že ponujal v Ljubljani, ne vem, ali gledališču, ali komu, toda brez uspeha. Vredno in zanimivo bi bilo, da bi o Ungerovi pesnitvi kak poklican kritik izrekel svoje mnenje.

Nova slovenska čitanka. V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju je izšla učna knjiga: Čitanka za meščanske šole, III. del, spisal Josip Brinar, ravnatelj meščanske šole v Postojni. Ta najnovejša čitanka je nekaka antologija najboljših slovenskih pisateljev ter prinaša v dodatku tudi kratek pregled v slovenskem slovstvu.

DRUŠTVA.

Kranjska skupina avstrijskih živnozdravnikov je imela v soboto zvečer svoj redni občni zbor, na katerem se je med drugim zavzelo stališče napram perečemu stanovskemu vprašanju glede stališča, ki ga zavzema napram živnozdravnikom deželni odbor. Pri volitvi odbora je bil izvoljen za društvenega predsednika ravnatelj Pavel Skale, za podpredsednika c. in kr. štabni živnozdravnik Šetinec, za tajnika vodja podkovske šole Lovro Tepina, za blagajnika višji ckraini živnozdravnik Sadnikar. Namestnika sta živnozdravnika Demšar in Šlajpah.

Šišenski Sokol ima svoj drugi redni občni zbor dne 17. aprila v posebni sobi pri Ančniku ob pol 8. uri zvečer. Spored: Volitve, slučajnosti. Vstop dovoljen samo članom.

Najnovejše vesti, telefonska poročila.

DRŽAVN ZBOR.

Dunaj, 14. aprila. V četrtek se snide avstrijski državni zbor k svojemu poletnemu zasedanju. V tem zasedanju pridejo na dnevni red tako važne točke, da je povsod splošno zanimanje za to zasedanje. Kot prva točka dnevnega reda prihodnje seje je drugo čitanje službene pragmatike, ki je še v odsekih izzvala velika naprotstva med vlado in parlamentom. Dalje pa čakajo še najvažnejše predloge in sicer: brambna, finančne, proračunska in vodnocestna. Perspektiva v bodočnost ni nič kaj ugodna, ker razpolaga vlada s tako neznatno večino, in še ta obstoji le od danes do jutri. O politični situaciji se sodi skrajno pesimistično. Zlasti dela preglatice brambna reforma, ker se o ti še nobena stranka ni pozitivno izrazila, ter vlada glede stališča strank in narodnosti še popolna nejasnost.

PRED NOVO KRIZO NA OGRSKEM.

Budimpešta, 14. aprila. Dogodki v zadnjih dveh sejah ogrskega državnega zbora so skraj-

no ogrozili sedanjo politično situacijo. V vladni stranki vlada proti Khuenu precejšnja nerazpoloženje, ker se ta ni upal podvzeti zadnjega in teval grof Tisza. V stranki dela se očita Khuenu prevelika popustljivost in se mu zamerava, da napram opoziciji mešetari z obljubami z volilno reformo, ko ve on in sedanja večina, da je v hipu, ko se udeleži nova volilna reforma, izgubi ta stranka svojo moč. Na drugi strani pa se zopet zatruje, kako se pripravljajo Khuenu na skrajna sredstva, da stre odpor opozicije in je tekom prihodnjih dni dovede brambno predlogo do glasovanja.

Budimpešta, 13. aprila. Danes v ponedeljek sestanejo se ob desetih hrvaški delegati na skupnem državnem zboru, ki pripadajo središnjemu klubu in hrvaško-srbski koaliciji k posvetovanju, v ti konferenci se določi daljno postopanje delegatov. Mogoče je, da se hrvaški delegati udeležijo že jutrišnje seje ogrskega državnega zbora, kjer podajo svojo izjavo.

PRVA ŽENA V AVSTRIJSKI POSTAVODAJNI KORPORACIJI.

Praga, 13. aprila. Med češkimi radikali in mladočehi je prišlo do sporazuma glede dopolnilne volitve v češki deželni zbor za mandat umrlega dr. Škarde. Obe stranki sta se zedinili, da proglasita kandidaturu pisateljice Kuneticke, vsled česar je njena izvolitev deželnim poslancem zagotovljena. Kuneticka bo v Avstriji prva žena, ki bo članica postavodajne korporacije.

ČRNOGORSKI BEGUNCI.

Carigrad, 14. aprila. Na zahtevo svoje vlade je šel upravitelj črnogorskega poslanstva v Carigradu Plamenac v turško ministrstvo zunanjih del, ter zahteval od ministra Asim-beja, da izroči turška vlada črnogorskim oblastim bivšega ministra Mihaila Ivanoviča in njegovih devet tovarišev, ki so pobegnili iz podgoričke ječe Jusuvače. Asim bej je odločno odklonil krvniško zahtevo črnogorskega gospodarja Nikite ter izjavil, da med turško in črnogorsko vlado sploh ne obstoji nikaka pogodba o izročevanju zločincev, pa tudi v tem slučaju bi turška vlada ne mogla izročiti desetorice Črnogorcev, ki so politični zločinci, temveč morejo uživati popolno gostoljubje Turčije, dokler ostanejo v državi.

RAZNO.

Loterija v zaporu. Bankir Zucco je že več mesecev v preiskovalnem zaporu, ker se je pregrešil zoper loterijski zakon. Vzlic temu, da je zaprt, je ustanovil novo loterijsko podjetje, pri katerem je zaslužil do 1500 frankov na dan. Lahkoverni ljudje so mu nosili svoje prihranke. Ker so pa na policijo dohajale nove obtožbe proti Zucciju je ta odredila hišno preiskavo pri bankirju, zaplenila vse knjige in odpustila vse nastavlence.

Mednarodna umetniška razstava v Benetkah. Velike mednarodne umetniške razstave v Benetkah se bo udeležila tudi Avstrija in ker nima lastnega paviljona, so dali avstrijskim umetnikom veliko in majhno dvorano v glavnem poslopiju razstave na razpolago. Slike avstrijskih umetnikov so že dospele v Benetke. Člani avstrijskega razstavnega komiteja pa bodo dospeli tjakaj v prihodnjih dneh.

Svinjar v talarju. Pred spoznavalnim sestanom v Korneuburgu je bil 10. aprila sojen 29-letni kooperator Vaclav Wallner. Obdolžen je bil, da je oskrnil in zapeljal šolske deklice, katere je poučeval krščanski nauk. Res, lep učitelj krščanske morale! Za njegov »pouk« ga je obsodilo sodišče na štiri mesece težke ječe.

Trgovca z dekleti v Budimpešti. Že en mesec pogrešajo v Budimpešti 53 deklet, o katerih domnevajo, da so padle v roke trgovcem z dekleti. Policiji se je posrečilo, da je eruirala troje deklet. Med pogrešanimi dekleti se nahajajo tudi taka v starosti 13. in 14. let. Starši odpeljanih deklet so čisto obupani.

Razredna justica. Komaj se je končala stavka ruhrske rudarjeve, že je pričela razredna justica preganjati rudarje na debelo. Obtoženih je okoli 3600 rudarjev. Samo pred dorthmundskim sodiščem se mora zagovarjati okoli 800 rudarjev. Neko delavko so obsodili na mesec dni zapore samo zategadelj, ker je stavkazkazom, ki so jo obsuli z zmerjanjem, kriknila: »Poberi se, stavkokaška drhal!«

Umor in samomor v sodni dvorani. Pred okrajnim sodiščem v Nagy Tapolsanyu se je razpravljalo o tožbi posestnika Filipa Labo proti posestniku Hansco. Ko je okrajni sodnik Kramarik naznanil razsodbo, po kateri bi moral Hansco del svojih posestev odstopiti tožitelju, e potegnil Hansco iz žepa revolver in ustrelil na okrajnega sodnika, pa ga ni zadel. Nato je ustrelil tožitelja Labo, ki je bil na mestu mrtve. Preden so Hansco mogli prijeti, si je pogнал kroglo v prsa ter se smrtno zadel.

Zloraba vere. Na Dunaju je bil obsojen deželni uradnik Ludwig Weber, pristen krščanski socialist, na teden strogega zapore. Weber je zelo pobožen, rad hodi v cerkev. Ampak s kakšnim namenom! Oženjen je sicer, a to ga ni prav nič motilo, da je precej časa opazoval v cerkvi neko žensko, jo nagovoril na cesti s pretevezo, da se bo poročil z njo, tudi zapeljal in onečastil. V pomenkih in pismih je zatrjeval svoji nevesti, da mu je zato tako všeč, ker sta se seznanila v cerkvi in ker oba tako iskreno častita mater božjo. Pregovoril jo je tudi, da je zapustila svojo službo. Seveda je vrli in pobožni mož pred sodiščem vse tajil. Čudno je, da je dobil tako nizko kazen. Najbrž so upoštevali pobožnost krščansko socialnega uradnika kot olajšavo.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.
Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Krojaštvo
Ivan Kersnič
v Ljubljani 249
Sodna ulica šte. 5
najnovejše mode, solidno delo, zmerne nizke cene, znano pohvalna postrežba.

Del. glavica: **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** Rez.fond nad K 8.000.000. K 800.000.
Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

— 292 —

in mu pregnala bolečine; deklica, ki je z enim samim pogledom ukrotila in premagala njega, Ivana Nevstrašnega, vojvodo Burgundcev...

Žejalo ga je po nji, po njeni čistosti, ki je bila prozornejša, kakor sviti jutranje zore. Sanjal je o nji, kakor je mogel sanjati Pigmalion o brezmadežni belini svoje sohe, kakor je sanjal Prometej o svetem ognju, ki ga je šel iskat na snežno teme božanskega Olimpa.

Za kraljico, za kraljico si je izbral Roselys, Odette de Champdivers!...

XXXV.

Človek z udarjenim licem.

Ivan Nevstrašni je še vedno mislil. Nevede se je bil vzdignil iz naslanjača in hodil s težkimi koraki in še s težjimi mislimi po dvorani gor in dol. Končno se je ustavil pred četvrico in dejal:

— Pojdite si odpočiti. Idite, zadovoljen sem z vami. Zvesto mi služite. Moji prijatelji ste postali to noč, kajti sokrivci smo vsi štiri. Uganili ste gotovo moje misli in načrte. Povzpental se bom višje in višje in v z menoj. Krono hočem, in vi ste mi nocojšnjo noč usekali prvo stopnjico, ki vodi k tronu. Kralj hočem biti in kralj sem. Ocquetonville, imenujem te za svojega vrhovnega ministra. Scas imenujem te za svojega velikega lovca, Guines, imenujem te za svojega prvega kastelana in Courteuse, imenujem te za svojega kapitana Luora, kjer si uredim dvor.

S prekrizanimi rokami, z glavo v tilniku in oči uprte v strop, je govoril vojvoda svojo

Širite, kupujte in naročajte „Dan“! Prijavljajte nove naročnike!

Veste, kaj je novega?

da je „Sladni čaj“ edini izdelek, kateri dá

kri, moč, zdravje ter okusen zajtrk in južno ter 50% prihranka denarja v gospodinjstvu

„Sladni čaj“, pripravljen po predpisu dr. pl. Trnkóczy-ja, se prodaja pristen pod imenom „Sladin“, katero ime je uradno zavarovano in se ne sme zamenjati s sladno kavo.

Zavitek po en četrt kg stane 50 vinarjev. Dobiva se v vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah. — Glavne zaloge so:

v Ljubljani: lekarna Trnkóczy;

na Dunaju: v lekarnah Trnkóczy; VIII. Josefstädterstraße 25; III. Radetzkyplatz 4; V. Schönbrunnerstraße 109. — V Gradcu: Sackstraße 3. 422

Edin zastopstvo „Puch“-koles za Kranjsko. Najboljši strani stroji od 70 K naprej.

1887 1912

Največja in najbogatejša tovarniška zaloga precizijskih ur, zlatnine, srebrnine in briljantov. Lastna tovarna ur v Švici. Konkurenčne ure K 3-50, K 4—, K 5—. **Fr. Čuden, Ljubljana** urar, trgovec in posestnik; delničar družbe „Union-Herlogère“. 258

— Prokletstvo, je zarenčal vojvoda. Pijani so. Kaj naj to pomeni? Kako je opravljeno? Govrite!

— Visokost, je zašklepetal Courteuse, kaj se je zgodilo z njim, z onim?

— Strela peklenška! je zatulil vojvoda razjarjen. Odgovorite na vprašanje, ali vas pa dam obesiti, kakor pse!

— Visokost, je zajokal s pojemajočim glasom Guines, kaj se je zgodilo s človekom, ki smo ga potisnili do onih vrat?

— Usmiljenje visokost, je prosil Ocquetonville in se vrgel na kolena. Recite, povejte nam, kajti rajši poginemo na mestu, kakor da bi le še minuto živeli v nevednosti, kaj se je zgodilo z gospodom Passavantom.

Vojvoda je spoznal, da se je moralo pripetiti nekaj neizrekljivega. Z zvonkim glasom je poklical kapitana, ki mu je bilo ukazano preledati vrečo. Leta je pritekel na vso sapo in vojvoda ga je vprašal s suhim glasom:

— Povejte in ponovite še enkrat, kaj ste videli zdolet?

— Visokost, dal sem odpreti vrečo. In videl sem moža. Bil je že otrpjen. Srce mu ni več bilo. Torej sem ukazal zopet zavezati vrečo in odnesli so jo.

— Pošljite mi sem nosače, je zapovedal vojvoda.

Bruscaille, Bragaille in Brancailon so se prikazali in se avtomatično začeli klanjati.

— Pripovedujte, je ukazal vojvoda, kaj ste storili z mrličem.

— Z mrličem? je raztegnil usta Bruscaile v blaženi toposti in dregnil na levo in desno to-

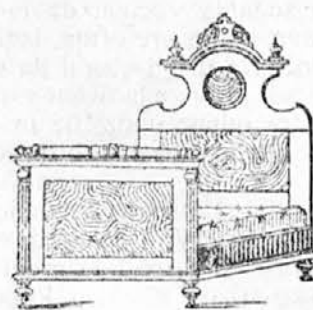
Za poletno sezijo priporoča

„Angleško skladišče oblek“, O. Bernatovič,
Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

svojo velikansko izbiro kostumov, lahkih plašev iz blaga, prašnih plašev iz listra ter svilnih plašev za dame vseh najnovejših barv. Najmodernejše obleke, klobuke in slavnike za gospode in dečke po priznani nizkih in solidnih cenah.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga FR. KAPUS, LJUBLJANA

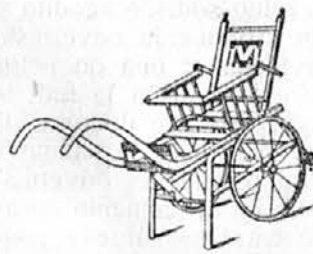
Marije Terezije cesta šte. 11, Kolizej.

Velika izbira vsakovrstnega pohištva za spalne, jedilne in gospodarske sobe. Divane, otomane, žimnice, modroce iz morske trave, zmednice na peresih, podobe, zrcala

otročje vozičke

ltd. Sprejemajo se tudi opreme hotelov.
Cene nizke! Izdelki solidni!

UČITELJSKA TISKARNA

Telefon šte. 118.

v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 8.

Telefon šte. 118.

Jan Legova knjižnica: Rape: Dane. Cena 1 K.
Slapšak: Turki pri Sv. Tilnu, ilustrovan
knjiga. Cena 120 K.

M. Gregorič: Otroški
oder, gled. igre za
mladino. 150 K.

Štupar: O prvih in
spojnih, ilustrov.
Cena 150 K.

Brunet: Telovadba.
Cena 4 K.

Mešček: Beteške iz
fizike in kemije.
Cena 40 vin.

Marolt: Zgodo-
vinske učne si-
ke. Cena 2 K.

Vizitke

Engelbert Gangl:
Beli rojaki.
Cena vezani knjigi K 3—,
broširani K 260.

Kuverte s firmo

Jožef Ribičič:
Kraljestvo čebel.
Cena vezani knjigi 80 vin.

Trgovske račune

Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišjakovega
zbrani spisi I., II. in III. zvezek. Cena à 150 K. —
Rape: Mladini. Cena 150 K. — Gangl: Zbrani spisi.
I. in II. zvezek. Cena 150 K.

Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za
mladino. Cena 3 K. — Besedilo k
Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.

Žirovnikove na-
rodne pesmi. I.
in II. zvezek.
Cena à 20 vin.

Bretl: Kako si o-
hranimo zobe.
Cena 20 vin.

Vse predpisane in
potrebne šolske
tiskovine.

Razni napisi na
lepenkah za
šole.

Novo! Popravljal-
na znamenja na
tabelah.

Tabela o pravil-
nem mešanju
umetnih gnojil.

Vse tiskovine za
knjižnice.

Uradne tiskovine
za županstva.

Vse najnovejše ti-
skovine za o-
brtno - nadalje-
valne šole.

Stereotipija

Litografija

Muzikalije

Založba knjig

V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš,
Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik,
Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.

— 290 —

varša, kakor da bi bilo vprašanje smešnost
sama.

— Kaj se obotavljaš, je zarentačil voj-
voda. Govori urno, sicer te preluknjam s čev-
ljem trehuh.

— Visokost se blagovoli z nami šaliti? je
ponižno bleknil Bruscaille in se bedasto na-
smejalo.

— Ali bo treba z mrežami ponj? je menil
Bragaille.

— Težko bi ga dobili, je razsodil Bran-
caillon.

Vojvoda je sprevidel, da so ti trije opra-
vili temeljito svoje naročilo.

Bruscaille je sedaj pričel dolgovestno pri-
povedovati o megli, o reki, o bregu, o kamnih,
ki so jih privezali mrliču na vrat in na noge, o
vožnji z barko in o končnem potopitvenju vreče.

Pripovedovanje ni moglo verjetneje iz-
gledati, kakor je in vojvoda je odločil rok-
njaško trojico, ki se je klanjajoč izmuznila iz
dvorane v prepričanju, da je stvar z mrličem
končno končana in da ne bo treba vsem trem
viseti kakor so pričakovali in kar so smatrali
za zelo banalen konec po tolikem trudu.

— Slišali ste, se je torej obrnil vojvoda k
četvorici. Passavant je mrtev!

Četvorica se je spogledala z obupnimi iz-
razi v očeh:

— Mrtev! so ponovili hkratu vsi štirje in
se prekrizali.

Nekaj časa so napeto želeli, da bi Pa-
ssavant živel. Kajti zaupajoč na svoja bodala
in meče se živih niso bali. Bojevati se z mrli-
čem, to pa je pomenilo pogin...

— 291 —

— Izgubljeni smo! so zasopeli komaj sli-
šno.

Z veliko težavo je spravil nato vojvoda
iz njih natančen popis vsega, kar se je bilo
zgodilo. Popravljajoč drug drugemu so končno
povedali vse, kar se je bilo odigralo v ulici
Barbette.

Ivan Nevstrašni jih je poslušal z bledimi
in steklenimi očmi. Ko je Ocquetonville na ši-
roko razlagal o razbitju črepinje s sekro in
o možganih, ki so se usuli na vse plati, ga je
vojvoda z divjo gesto prekinil in se sesedele v
naslanjač.

Njegovemu staremu sovraštvu je bilo za-
doščeno. Začutil je neke vrste oprostitev in
začel uvaževati pomen storjenega dejanja.

Ostajal je le še Berry, ali ta mu je delal
skrb...

In tako bo ostal edini vladar v kralje-
stvu... Kralj morebiti. Morebiti? Brez dvo-
ma, kajti kdo si bo upal braniti mu, vzeti nor-
cu krono in si jo posaditi na glavo. Čutil se je
kralj; in poleg sebe je videl kraljico...

Kraljico? Katero kraljico? ...

Ženo, Margerito de Haimant?

Ne, ah, ne! Ona ni bila kraljica zanj. Se-
daj ko je bilo sovraštvo mrtvo, cilj dosežen,
sedaj se mu je zahotelo ljubezni.

Čegaye ljubezni? Izabele, kraljice? ...

Tudi ne! Da Izabela ga je razčiljevala,
kadar je prišel v njeno bližino. Strast ga je
slepila. Ali Izabela ni bila kraljica zanj, veli-
častna kurtizana, da, in ničesar več.

Za kraljico si je bil odločil deklico, ki je
s svojo drobno roko ozdravela norega kralja

Ker se pride dandanes pri hudi
konkurenci do denarja le potom

dobre reklame

svetujemo vsem, ki hočejo kaj ku-
piti ali prodati, ali ki iščejo službe,
da naj inserirajo v izbornem in
zelo razširjenem slovenskem ne-
odvisnem dnevniku ::

„DAN“

ker ima to inseriranje gotov uspeh.

Oglase za „DAN“ sprejema po
najnižjih cenah „Prva anončna pi-
sarna“ v Ljubljani, Frančiškanska
ulica šte. 8, katera daje radevolje
tudi vse za to potrebne informacije.